

ВСТУП

Методичні рекомендації до практичних занять з дисципліни «Податкова система» призначені для засвоєння студентами теоретичних та організаційних засад податкової системи та податкової політики, методики розрахунків, порядку сплати прямих і непрямих податків юридичними і фізичними особами.

Виконання практичних завдань має на меті формування у студента знань, умінь та навичок, які необхідні для організації та ведення розрахунків та обліку податків (зборів) на підприємствах і в організаціях з урахуванням діючого законодавства та загальноприйнятих принципів та методик.

З навчальною метою певні числові значення та найменування мають умовний характер.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Методичні рекомендації для проведення практичних занять ґрунтуються на наведених типових задачах та прикладах їх розв'язування.

Податок на прибуток підприємств.

Об'єктом оподаткування податком на прибуток підприємств є саме прибуток підприємства, який визначається відповідно до податкового законодавства:

$$Pr = Dzп - Cr - Vin, \quad (1)$$

де Pr – прибуток;

$Dzп$ – доходи звітного періоду;

Cr – собівартість реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг;

Він – сума інших витрат звітного податкового періоду.

Доходи звітного періоду (Дзп) розраховуються наступним чином:

$$\text{Дзп} = (\text{Дод} + \text{Дін}) - \text{Дн}, \quad (2)$$

де Дод – доход від операційної діяльності;

Дін – інші доходи, які визначаються відповідно до законодавства;

Дн – доходи, що не враховуються при визначенні об'єкту оподаткування податком на прибуток.

Склад доходів від операційної діяльності (Дод), інших доходів (Дін), доходів, що не враховуються для визначення об'єкта оподаткування (Дн), а також собівартість виготовлених та реалізованих товарів, виконаних робіт, наданих послуг (Ср) та інші витрати (Він) визначаються згідно податкового законодавства.

Задача-приклад.

Підприємство є платником податку на додану вартість (ПДВ), виготовляє продукцію та отримало у звітному періоді такі доходи: реалізація продукції – 360 тис.грн. (включаючи ПДВ); емісійний доход – 15 тис.грн.; здача майна в оренду – 48 тис.грн. (включаючи ПДВ); штрафи отримані – 4 тис.грн.; кошти спільного інвестування – 23 тис.грн.; кошти отримані за рішенням суду – 10 тис.грн. Собівартість реалізованої продукції (послуг) складає 250 тис.грн. Адміністративні витрати становлять 30 тис.грн., витрати на збут – 7 тис.грн. Ставка ПДВ становить 20%. Визначити суму податку на прибуток (ставка податку на прибуток становить 21%).

Рішення:

1) Доход від операційної діяльності (Дод) становить:

$$360 \text{ тис.грн.} + 48 \text{ тис.грн.} = 408 \text{ тис.грн.}$$

2) Інші доходи (Дін) становлять 4 тис.грн.

3) Доходи, що не враховуються при визначенні об'єкту оподаткування податком на прибуток (Дн):

сума ПДВ від реалізації продукції:

$360 \text{ тис.грн.} \times (20\%/120\%) = 60 \text{ тис.грн.};$

сума ПДВ від надання майна в оренду:

$48 \text{ тис.грн.} \times (20\%/120\%) = 8 \text{ тис.грн.};$

емісійний дохід – 15 тис.грн.;

кошти спільного інвестування – 23 тис.грн.;

кошти отримані за рішенням суду – 10 тис.грн.

4) Доходи звітного періоду (Дзп):

$408 \text{ тис.грн.} + 4 \text{ тис.грн.} - 60 \text{ тис.грн.} - 8 \text{ тис.грн.} - 15 \text{ тис.грн.} - 23 \text{ тис.грн.} - 10 \text{ тис.грн.} = 296 \text{ тис.грн.}$

5) Собівартість реалізованої продукції (послуг) (Ср) складає 250 тис.грн.

6) Інші витрати (Він) будуть включати адміністративні витрати та витрати на збут:

$30 \text{ тис.грн.} + 7 \text{ тис.грн.} = 37 \text{ тис.грн.}$

7) Прибуток (об'єкт оподаткування податком на прибуток) підприємства (Пр):

$296 \text{ тис.грн.} - 250 \text{ тис.грн.} - 37 \text{ тис.грн.} = 9 \text{ тис.грн.}$

8) Податок на прибуток дорівнює:

$9 \text{ тис.грн.} \times 21\% : 100\% = 1,89 \text{ тис.грн.}$

Завдання для самостійного вирішення.

Завдання 1. Підприємство є платником податку на додану вартість (ПДВ), виготовляє продукцію та отримало у звітному періоді такі доходи: реалізація продукції – 520 тис.грн. (включаючи ПДВ); здача майна в оренду – 32 тис.грн. (включаючи ПДВ); штрафи отримані – 3 тис.грн.; кошти отримані за рішенням суду – 2 тис.грн. Собівартість реалізованої

продукції (послуг) складає 370 тис.грн. Адміністративні витрати становлять 43 тис.грн., витрати на збут – 15 тис.грн. Ставка ПДВ становить 20%. Визначити суму податку на прибуток (ставка податку на прибуток становить 21%).

Завдання 2. Підприємство є платником податку на додану вартість (ПДВ), виконує роботи та отримало у звітному періоді такі доходи: за виконання робіт – 470 тис.грн. (включаючи ПДВ); здача майна в оренду – 16 тис.грн. (включаючи ПДВ). Собівартість робіт (послуг) складає 280 тис.грн. Адміністративні витрати становлять 41 тис.грн. Ставка ПДВ становить 20%. Визначити суму податку на прибуток (ставка податку на прибуток становить 21%).

Податок на доходи фізичних осіб.

Згідно податкового законодавства базою податку на доходи фізичних осіб є загальний оподатковуваний дохід, тобто будь-який дохід, який підлягає оподаткуванню, нарахований (виплачений, наданий) на користь платника податку протягом звітного податкового періоду.

Задача-приклад.

Заробітна плата працівника А дорівнює 1430 грн. Заробітна плата працівника Б за місяць складає 13000 грн. Працівнику В за місяць нараховано заробітну плату 6500 грн. та отримано подарунок вартістю 7000 грн. Умовно мінімальна заробітна плата складає 1150 грн., єдиний соціальний внесок складає 3,6%. Ставки податку 15% та 17%, які застосовуються відповідно до законодавства.

Рішення:

Розрахунок податку на доходи фізичних осіб (ПДФО) для працівників з різними доходами буде наступним:

а) ПДФО працівника А = $(1430 - 1430 \times 3,6\%) \times 15\% = 206,78$ грн.

б) ПДФО працівника Б = $(11500 - 11500 \times 3,6\%) \times 15\% + ((13000 - 11500) - (13000 - 11500) \times 3,6\%) \times 17\% = 1662,90 + 245,82 =$

= 1908,72 грн.

в) ПДФо працівника В:

Загальний місячний оподатковуваний дохід (Дм) = 6500 + 7000 –
– 1150 x 50% = 12925 грн.

ПДФо з зарплати = (6500 – 6500 x 3,6%) x 15% = 939,90

Під оподаткування за ставками 15% та 17% підпадають різні вартісні частки подарунку, до яких застосовуються підвищувальні коефіцієнти. У нашому випадку:

$K_1 = 1,18$ – для доходів, що оподатковуються за ставкою 15%

$K_2 = 1,2$ – для доходів, що оподатковуються за ставкою 17%

ПДФо з подарунку = (11500 – 6500) x 1,18 x 15% + (12925 –
– 11500) x 1,2 x 17% = 885 + 290,70 = 1175,70 грн.

Підсумкова сума ПДФо = ПДФо з зарплати + ПДФо з подарунку =
= 939,90 + 1175,70 = 2115,60 грн.

Завдання для самостійного вирішення.

Завдання 1. Заробітна плата працівника А дорівнює 23150 грн. Заробітна плата працівника Б за місяць складає 1300 грн. Умовно мінімальна заробітна плата складає 1215 грн., єдиний соціальний внесок складає 3,6%. Ставки податку 15% та 17%, які застосовуються відповідно до законодавства.

Завдання 2. Працівнику В за місяць нараховано заробітну плату 16500 грн. та отримано подарунок вартістю 4500 грн. Умовно мінімальна заробітна плата складає 1250 грн., єдиний соціальний внесок складає 3,6%. Ставки податку 15% та 17%, які застосовуються відповідно до законодавства.

Податок на додану вартість.

Сума податку на додану вартість, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України або бюджетному

відшкодуванню, визначається як різниця між сумою податкового зобов'язання звітного (податкового) періоду та сумою податкового кредиту такого звітного (податкового) періоду.

$$\text{Ппдв} = \text{ПЗ} - \text{ПК}, \quad (3)$$

де Ппдв – сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету;

ПЗ – податкове зобов'язання;

ПК – податковий кредит.

Задача-приклад.

Підприємством у звітному періоді: куплені матеріали на суму 2400 грн. (включаючи ПДВ), отримано послуги сторонніх організацій на суму 540 грн. (включаючи ПДВ), з усіх закуплених матеріалів виготовлено продукцію та реалізовано її на суму 3600 грн. (включаючи ПДВ). Ставка ПДВ становить 20%. Розрахувати суму ПДВ до перерахування у Державний бюджет.

Рішення:

1) Визначемо податковий кредит (ПК):

по закупленим матеріалам:

$$2400 \times (20\%/120\%) = 400 \text{ грн.}$$

по отриманим послугам від сторонніх організацій:

$$540 \times (20\%/120\%) = 90 \text{ грн.}$$

Загальна сума податкового кредиту:

$$400 \text{ грн.} + 90 \text{ грн.} = 490 \text{ грн.}$$

2) Визначемо податкове зобов'язання (ПЗ):

$$3600 \times (20\%/120\%) = 600 \text{ грн.}$$

3) Сума податку, що підлягає сплаті (перерахуванню) до Державного бюджету України (Ппдв) становить:

600 грн. – 490 грн. = 110 грн.

Завдання для самостійного вирішення.

Завдання 1. Підприємством у звітному періоді: куплені матеріали на суму 12680 грн. (включаючи ПДВ), отримано послуги сторонніх організацій на суму 850 грн. (включаючи ПДВ), з усіх закуплених матеріалів виготовлено продукцію та реалізовано її на суму 18900 грн. (включаючи ПДВ). Ставка ПДВ становить 20%. Розрахувати суму ПДВ до перерахування у Державний бюджет.

Завдання 2. Організацією у звітному періоді закуплені матеріали на суму 4090 грн. (включаючи ПДВ), з усіх закуплених матеріалів виготовлено продукцію та реалізовано її на суму 7420 грн. (включаючи ПДВ). Також надано послуги з аренди на суму 580 грн. (не включаючи ПДВ). Ставка ПДВ становить 20%. Розрахувати суму ПДВ до перерахування у Державний бюджет.

Акцизний податок.

Акцизний податок – непрямий податок на споживання окремих видів товарів (продукції), визначених Податковим кодексом як підакцизні, що включається до ціни таких товарів (продукції), а також особливий податок на операції з відчуження цінних паперів та операцій з деривативами.

До підакцизних товарів належать: спирт етиловий та інші спиртові дистиляти, алкогольні напої, пиво; тютюнові вироби, тютюн та промислові замінники тютюну; нафтопродукти, скраплений газ; автомобілі легкові, кузови до них, причепи та напівпричепи, мотоцикли.

Задача-приклад.

ТОВ «Сігма» реалізувало 850 пачок сигарет без фільтру «Альфа» з максимальною роздрібною ціною 5,65 грн. за пачку та 4700 пачок сигарет з фільтром «Бета» – 14,95 грн. за пачку. У пачках по 20 шт. сигарет.

Адвалорна ставка акцизного податку від вартості реалізованого товару: для сигарет з фільтром – 25%, а для сигарет без фільтру – 20%. Специфічна ставка акцизного податку (із розрахунку за 1 тис. шт.): для сигарет з фільтром – 155,23 грн., а для сигарет без фільтру – 72,35 грн. Ставка ПДВ дорівнює 20%. Розрахувати суму акцизного податку.

Рішення:

1) Вартість реалізованих сигарет (без ПДВ) складає:

сигарети «Альфа»:

$$850 \times 5,65 - (850 \times 5,65) : (20\%/120\%) = 4002,08 \text{ грн.};$$

сигарети «Бета»:

$$4700 \times 14,95 - (4700 \times 14,95) : (20\%/120\%) = 58554,17 \text{ грн.};$$

2) Акцизний податок за адвалорною ставкою:

$$\text{сигарети «Альфа»}: 4002,08 \text{ грн.} \times 20\% / 100\% = 800,42 \text{ грн.};$$

$$\text{сигарети «Бета»}: 58554,17 \text{ грн.} \times 25\% / 100\% = 14638,54 \text{ грн.};$$

3) Загальна кількість сигарет:

$$\text{сигарети «Альфа»}: 850 \times 20 = 17000 \text{ шт.};$$

$$\text{сигарети «Бета»}: 4700 \times 20 = 94000 \text{ шт.};$$

4) Акцизний податок за специфічною ставкою:

$$\text{сигарети «Альфа»}: 17000 \times 72,35 / 1000 = 1229,95 \text{ грн.};$$

$$\text{сигарети «Бета»}: 94000 \times 155,23 / 1000 = 14591,62 \text{ грн.};$$

5) Акцизний податок:

$$800,42 + 1229,95 + 14638,54 + 14591,62 = 31260,53 \text{ грн.}$$

Завдання для самостійного вирішення.

Завдання 1. ТОВ «Гамма» реалізувало 720 пачок сигарет без фільтру «Альфа» з максимальною роздрібною ціною 6,34 грн. за пачку та 5800 пачок сигарет з фільтром «Бета» – 19,57 грн. за пачку. У пачках по 20 шт. сигарет.

Адвалорна ставка акцизного податку від вартості реалізованого товару: для сигарет з фільтром – 25%, а для сигарет без фільтру – 20%.

Специфічна ставка акцизного податку (із розрахунку за 1 тис. шт.): для сигарет з фільтром – 163,54 грн., а для сигарет без фільтру – 81,29 грн. Ставка ПДВ дорівнює 20%. Розрахувати суму акцизного податку (за адвалорною та специфічними ставками).

Завдання 2. АТ «Фета» реалізувало 12680 пляшок пива місткістю 0,5 л., 2411 пляшок вина ігристого місткістю 0,75 л. та вермута 140 пляшок місткістю 0,5 л. Розрахувати суму акцизного податку, якщо специфічна ставка податку (за 1 літр напою): пива – 0,93 грн., вина – 4,23 грн., вермуту – 3,17 грн.

Екологічний податок.

Платниками податку є суб'єкти господарювання, юридичні особи, що не провадять господарську (підприємницьку) діяльність, бюджетні установи, громадські та інші підприємства, установи та організації, постійні представництва нерезидентів, включаючи тих, які виконують агентські (представницькі) функції стосовно таких нерезидентів або їх засновників, під час провадження діяльності яких на території України і в межах її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони здійснюються викиди, скиди тощо. Стягується податок при умові здійснення викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами забруднення; скидів забруднюючих речовин безпосередньо у водні об'єкти; розміщення відходів у спеціально відведених для цього місцях чи на об'єктах, крім розміщення окремих видів відходів як вторинної сировини; утворення радіоактивних відходів (включаючи вже накопичені); тимчасове зберігання радіоактивних відходів їх виробниками понад установлені особливими умовами ліцензії строк.

Об'єктом та базою оподаткування є: обсяги та види забруднюючих речовин, які викидаються в атмосферне повітря стаціонарними джерелами; обсяги та види забруднюючих речовин, які скидаються безпо-

середньо у водні об'єкти; обсяги та види палива, у тому числі виробленого з давальницької сировини, реалізованого або ввезеного на митну територію України податковими агентами; обсяги та категорія радіоактивних відходів, що утворюються внаслідок діяльності суб'єктів господарювання та/або тимчасово зберігаються їх виробниками понад установлений особливими умовами ліцензії строк; обсяги електричної енергії, виробленої експлуатуючими організаціями ядерних установок (атомних електростанцій).

Ставки податку встановлюються згідно законодавству відповідно до видів забруднення.

Задача-приклад. Промислове підприємство здійснило викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря: ацетон – 2,1 т, аміак – 3 т, фенол – 1,5 т, сірководень – 2,7 т. Умовні ставки податку: ацетон – 499,21 грн./т, аміак – 278,36 грн./т, фенол – 6875, 23 грн./т, сірководень – 4321,05 грн./т. Визначити суму екологічного податку.

Рішення:

1) Сума податку за видами викидів:

Ацетон: $2,1 \text{ т} \times 499,21 \text{ грн./т} = 1048,34 \text{ грн.};$

Аміак: $3 \text{ т} \times 278,36 \text{ грн./т} = 835,08 \text{ грн.};$

Фенол: $1,5 \text{ т} \times 6875, 23 \text{ грн./т} = 10312,85 \text{ грн.};$

Сірководень: $2,7 \text{ т} \times 4321,05 \text{ грн./т} = 11666,84 \text{ грн.}$

2) Загальна сума екологічного податку:

$1048,34 + 835,08 + 10312,85 + 11666,84 = 23863,11 \text{ грн.}$

Завдання для самостійного вирішення.

Промислове підприємство здійснило викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря: ацетон – 3,2 т, водень хлористий – 1,3 т, озон – 1,9 т, сірководень – 2,7 т. Умовні ставки податку: ацетон – 499,21 грн./т, водень хлористий – 65,36 грн./т, озон – 1875, 09 грн./т, сірководень – 4321,05 грн./т. Визначити суму екологічного податку.

Плата за землю.

Платниками податку є: власники земельних ділянок, земельних часток (паїв) та землекористувачі.

Об'єктами оподаткування є: земельні ділянки, які перебувають у власності або користуванні та земельні частки (паї), які перебувають у власності.

База оподаткування та ставки податку встановлюються податковим законодавством.

Задача-приклад. Станом на 1 січня поточного року підприємство мало у власності:

сільськогосподарські угіддя (земельні ділянки сільськогосподарського призначення за межами населених пунктів) – 837 га, в тому числі рілля – 595 га, багаторічні насадження – 242 га. Нормативна грошова оцінка ділянок склала 6800 грн./га та 9840 грн./га відповідно;

земельну ділянку площею 370 га в населеному пункті з нормативною грошовою оцінкою – 12760 грн./га, яку у вересні поточного року підприємство продало.

Ставки податку: рілля – 0,1%; багаторічні насадження – 0,03%; для земельних ділянок, які мають грошову оцінку – 1%.

Розрахувати плату за землю.

Рішення:

податок за рілля = $595 \times 6800 \times 0,1 \% / 100 \% = 4046$ грн.;

багаторічні насадження = $242 \times 9840 \times 0,03\% / 100 \% = 714,38$ грн.;

земельна ділянка = $370 \times 12760 \times 1 \% / 100 \% \times (9 / 12) = 35409$ грн.

Загальний розмір плати за землю:

$4046 + 714,38 + 35409 = 40169,38$ грн.

Завдання для самостійного вирішення.

Завдання 1. Станом на 1 січня поточного року підприємство мало у власності:

багаторічні насадження – 523 га, нормативна грошова оцінка ділянки 8620 грн./га;

земельну ділянку площею 152 га в населеному пункті з нормативною грошовою оцінкою – 13540 грн./га.

Ставки податку: багаторічні насадження – 0,03%; для земельних ділянок, які мають грошову оцінку – 1%.

Розрахувати плату за землю.

Завдання 2. Станом на 1 січня поточного року підприємство мало у власності:

рілля – 785 га, нормативна грошова оцінка якого – 5890 грн./га;

земельну ділянку площею 236 га в населеному пункті з нормативною грошовою оцінкою – 15404 грн./га, яку у березні поточного року підприємство продало.

Ставки податку: рілля – 0,1%; для земельних ділянок, які мають грошову оцінку – 1%.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:

Податковий Кодекс України від 02 грудня 2010 р. № 2755-VI (зі змінами та доповненнями).